

Milí krůžkaři,

opět se Vám hlásím s pravidelnou informací o svém plesovém svátku. Už se blíží! 29. ledna 2005 si jistě na tu slávu pozvete své přátele a budete se s nimi veselit, zpívat, tancovat, obdivovat kroje, poslouchat dechovku i cimbálku a samozřejmě se i občerstvovat.

Do té doby se však ještě dvakrát uvidíme: na vánoční besedě 20. 12. a potom, už v roce 2005, na besedě 19. ledna spojené s oharkovým šmakem, které bude od 17 hodin předcházet valná hromada.

Jistě s chystáním dárků pro své blízké nezapomenete na dárek pro mne, ať je to lahvinka vína, bonboniéra, kosmetika – vše záleží na Vaší invenci. Co je zejména pro členy „súdné stolice“ (tj. pro ty, co nejsou aktivně činní) potěšitelné, že mohou své dárky donést na vánoční i na lednovou besedu (dobře zabalené, aby se nic nerozbilo).

Už se těším, co vše si vymyslíte. Doufám, že na mě nikdo nezapomene. Za všechny dárky vám již předem děkuje

Váš Krůžek.

Cimbál pro Slováček

Jistě všichni víte, že krůžkový „dorost“ – Slováček – má dvě šikovné dětské muziky, které doprovázejí tanečníky na všech jejich vystoupeních. Tyto muziky v současnosti používají cimbál, který je v havarijním stavu a byl odborníky označen za zcela neopravitelný. Nový cimbál však stojí nejméně 70 000 Kč. Obracíme se proto na Vás, vážení krůžkaři a příznivci, s prosbou o podporu. Přispějte prosím dětem ze Slováčku nebo nám pomozte se sháněním sponzorů. Děkujeme.

Váš Krůžek.

Jubilanti

Drahomíra Kafková	16. 11. 1934	70 let
Ing. Jan Stöhr	17. 11. 1929	75 let
Helena Grycová	25. 11. 1944	60 let
Ludovít Podhorányi	8. 12. 1924	80 let
Hana Šustrová	21. 1. 1945	60 let
Ivan Daniel	29. 1. 1945	60 let
Jiřinka Veškrnová	14. 2. 1920	85 let
Věra Švandová	4. 3. 1925	80 let
Zdeňka Jelínková	30. 3. 1920	85 let
MUDr. Zdeněk Šustr	1. 4. 1945	60 let

Všem jubilantům přejeme mnoho štěstí, pevné zdraví a spoustu příjemných chvil strávených v kruhu přátel ze Slováckého krúžku.

Omluva

Do minulého Krúžkozoru se vloudil tiskařský šotek a překřtil nám některé oslavence. Doufáme, že nám pan Jan Stöhr a pan Ludovít Podhorányi odpustí zkomolení svých jmen. Redakce se jim tímto omlouvá.

Akce Slováckého krúžku

- 18. 12. 2004 vánoční vystoupení v Louce u Znojma
- 19. 12. 2004 vánoční vystoupení v Uherském Brodě
- 20. 12. 2004 vánoční beseda u cimbálu

ZMĚNA TERMÍNU:

- 26. 1. 2005** valná hromada a beseda u cimbálu se šmakeř oharků
- 29. 1. 2005 55. Slovácký ples v Kongresovém centru
- 7. 2. 2005 fašanková beseda u cimbálu
- 16. 3. 2005 beseda u cimbálu
- 13. 4. 2005 beseda u cimbálu s koštem vína
- 18. 5. 2005 beseda u cimbálu
- 29.–30. 5. 2005 setkání Slováckých krúžků
- 15. 6. 2005 beseda u cimbálu

Nový rok 2005 s ČT Brno

Nový rok 2005 začne po půlnoci premiérovým pořadem natočeným ve vinárně U královny Elišky na Starém Brně. V pořadu vystoupí BROLN Jindřicha Hovorky se svými sólisty (Hegner, Šuláková, Černý, Hermína, Sklovská, Uher, Malatinková), zpívá a tančí chasa i sbory Slováckého krúžku v Brně.

Z bratrských krúžků

PRAHA

Zdejší krúžek byl v letošním roce zasažen ztrátou tří svých význačných členů. 22. dubna zemřel ve svých 70 letech **Mgr. Jan Dumek**. Narodil se v Dobrovici u Mladé Boleslavi. Vystudoval na pražské konzervatoři klavír, skladbu a dirigování. Další studium ukončil v r. 1960 na Hudební fakultě AMU. Řadu let působil jako dramaturg Československého (později krátce Českého) státního souboru písní a tanců. Až do svého odchodu do důchodu byl aktivně činný jako pedagog na Hudební fakultě AMU. Do Slováckého krúžku v Praze začal docházet už kolem r. 1949 a stal se stálým členem muziky, v níž hrál podle potřeby na basu, violu, housle či cimbál. Krúžkaři u něj oceňovali lásku k lidové písni, jež ho celý život provázela tak dalece, že jako erudovaný a citlivý muzikant – profesionál zůstal věrný amatérské muzice krúžku po více než 50 let.

Za necelých pět měsíců po něm, 14. září ve svých 74 letech odešel **Ing. Ivo Kult**. Rodák z Podkarpatské Rusi, ale jeho rodina se přistěhovala v r. 1947 do Kyjova. Zde Ivo maturoval a vystudoval pak nynější VŠE v Praze. Byl potom zaměstnán v podniku Strojimport, na dlouhá léta byl vyslán jako obchodní ředitel poboček v Belgii a Francii. Po návratu domů pracoval u zahraničních firem. Ivo Kult patřil vždy k předním osobnostem krúžku, jehož členem byl od r. 1949. Byl výborným tanečníkem a zpěvákem, dlouhá léta stárek chasy, řadu let člen výboru, později častý starosta hodů, v posledních letech se velmi angažoval jako předseda Rady starších krúžku. Na významné folklorní akce dojížděl i v době působení v zahraničí. Jeho štafetu

v krůžku nyní přejímá dcera manželů Kultových Soňa Plzáková. Ivo kromě pražského krůžku udržoval pravidelný styk s krůžkem v Nětčicích (který se později stal krůžkem kyjovským) a reprezentoval ho často zejména jako vynikající verbíř ve Strážnici i na jiných akcích.

Neočekávaně ukončil svůj život 22. září **Mgr. Jan Čumpelík** ve svých 79 letech. Narodil se v Čáslavi, ale od třicátých let žil se svou rodinou v Praze. Studoval původně přírodní vědy, ale zájem o lidový tanec ho přivedl do Československého státního souboru písní a tanců, v němž patřil k zakladatelské generaci, k vedení taneční skupiny Armádního uměleckého souboru a ke studiu choreografie na AMU. K lidovému umění se dostal prostřednictvím svého otce, známého akademického malíře, s nímž jezdil na Slovensko a na Moravu, zejména na Hornácko, které zůstalo Janovi nejbližší. Většinu života se věnoval spolupráci s amatérskými soubory v celé republice, ale i choreografii mimo folklorní oblast. Dlouhá léta vyučoval lidový tanec na státní konzervatoři v Praze a jeho spolupráce s amatérskými soubory byla zhodnocena Cenou Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice 1997 za pořad Z Vrchlabí do Polabí. Ostatně po léta pracoval v Programové radě a Senátu Programové rady strážnického festivalu. Po r. 1989 se angažoval také v sokolském hnutí, kde zastával funkci náměstka vzdělavatele České obce sokolské a připravoval velké folklorní vystoupení „Tance domova“ pro příští všesokolský slet. Nebylo mu dopřáno tento projekt dokončit. Je třeba vyzvednout jeho blízký vztah k pražskému krůžku, jehož členem byl už od čtyřicátých let. Po určitou dobu byl členem výboru, ale hlavně vynikajícím tanečníkem, který se svou ženou Barborou nechyběl na žádné z významnějších akcí. Svoji erudici a zkušenosti dával ochotně k dispozici mladším tanečníkům, pro něž podle potřeby vedl nácviky a spolupracoval i když často neformálně, jako choreograf.

Jan Hlaváč

Hody...

Opět nadešel podzim a začala škola – jak pro studenty základních a středních škol, tak i pro nás vysokoškoláky. Takže nezbývalo nic jiného než se opět přestěhovat na deset měsíců do Brna. No a pravidelně jako každý rok po zahájení školního roku se probudila ze svého „letního“ spánku, zapříčiněného prázdninami, i taneční složka Slováckého krůžku.

Ne že by se tanečníci o prázdninách nescházeli. Bývaly skoro pravidelné středeční seance v (bohužel již neexistující) královopolské hospůdce Junákova bída nedaleko Semilassa. Ale to byla jen taková přátelská setkání u skleničky dobrého vína, aby se tanečníci, co zůstávají v Brně ať již kvůli práci nebo kvůli tomu, že v Brně žijí, nenudili a hlavně udržovali tuto komunitu při životě. A to navzdory tomu, že většina tanečníků byla odjetá domů na prázdniny.

Ale teď zase začaly pravidelné nácviky tanečníků. Již na první nebo možná na druhé zkoušce bylo rozhodnuto, že se opět nacvičí Svatoborské hody s věncem. Tedy alespoň jejich brněnská podoba, kterou upravila podle skutečných svatoborských hodů před třemi léty Lenka Rašticová (viz Hody byly slavné, Krůžkozor č. 56). Nejprve se museli mezi tanečníky zvolit noví stárci, kteří si opět museli vybrat mezi tanečnicemi svoje stárky. Vše proběhlo v pohodě, ke spokojenosti všech zúčastněných. A hup do nacvičování. Čeká nás moc práce, máme na to málo času a stárky se stárkami čeká ještě víc zařizování a povinností. A ještě k tomu do tohoto „zmatku“ přibýlo několik nových členů, kteří byli do pracovního shonu vtaženi tak, že nestihli ani zaprotестovat. Nácviky byly docela náročné, protože svatoborské hody vyžadují spolupráci všech lidí na place. Každý tam měl svou úlohu – jak stárci, tak i ten nejposlednější člen taneční složky nebo mužského sboru. Nakonec to bylo vše secvičeno s muzikou (ale dalo to docela dost práce).

A konečně nadešel ten den, ta „hodová“ středa, kdy to všechno vypukne. Postavila se mája a hody mohly začít. Kdo tam byl a zažil, tak mně dá za pravdu, že to mělo v sobě cosi magického, nádherného, autentického... a kdo tam nebyl, ten může pouze těm druhým závidět. Všichni krojovaní se sešli pod májů a průvod mohl vyjít: pro stárky, pak pro jejich „krásnější“ protějšky a nakonec na radnici požádat pana pudmistra, aby hody povolil.

Sice dělal drahoty, ostatně jako vždy a všude, ale pak zasáhla jeho „hodná“ manželka a tak pod tíhou výhružek, výprasku nebo možná i rozvodu (a kdo ví, čeho všeckého) nakonec pudmistr aj s radním Metúdkem museli hody chtě nechtě povolit. No a to bylo jak když do krojovaných pichne, jak když vlije novou krev do žil... začalo se zpívat a tančit a tato skvělá atmosféra panovala až do pozdních nočních hodin. Kdo tam byl, ten ví, o čem mluvím...

Tímto bych chtěl ještě poděkovat stárkům a stárkám, tanečnickům a tanečnicím (prostě celé taneční složce) za ty starosti, co měli s přípravou všeho možného na hody, Fajovi, Hance Macháčkové a Metúdkovi za jejich herecký výkon, mužskému sboru, který to všechno zvládl i navzdory tomu, že jim týden před samotným vystoupením „gdosi“ znatelně změnil to, co tak pracně nacvičili, muzice za to, že to s námi na těch nácvičích vydržela, a za její neúnavný výkon po celý hodový večer, Slováčku za jejich vystoupení, které následovalo po hodech, a v neposlední řadě všem, které jsem nejmenoval a na které jsem zapomněl. Ještě jednou děkuji...

Ať žijú hody – Václavské hody 2005!

>Z<

Tož to jsou naši stárci:

první stárek

Jiří Zablatzký
s Lucií D'Ambrosovou

druhý stárek

Jiří Kroulík
s Jitkou Andráškovou

a třetí stárek

Přemysl Janík
s Markétou Zichovou.

A ještě malá fotoreportáž:

-foto Josef Pokorný-

Gurmánský zájezd do Slovenského Grobu

se uskutečnil 23. 10. 2004 a zúčastnilo se ho celkem 37 krůžkařů, čímž navázali na tradici zájezdů stranických papalášů. Ti si tady pochutnávali na chrumkavej husacine s gróbskými špecialitami (s burčákem a vínem z malokarpatské oblasti).

První zastávkou byly Velké Leváre, známé v minulosti pobytem habánů. Habáni sem přišli roku 1588 a dostali od feudálního pána ladem ležící půdu a rozsáhlá privilegia. Postavili si jeden z největších habánských dvorů na Slovensku. Dvůr měl přes čtyřicet objektů, z nichž se většina zachovala dodnes. Habánské velkodomy sdružovaly obytné (nahore) i výrobní prostory (dole) a žilo v nich několik desítek lidí. Domy měly kamenné základy, dřevěnou rámovou konstrukci vyplněnou proutím omazaným hlínou nebo nepálenou cihlou až do šíře 1 m. Krovky byly nezvykle vysoké, kryté těžkou slámou impregnovanou hlínou (střecha byla teplá a ohnivzdorná).

Habáni zde trpěli nestabilními poměry v Evropě. Roku 1605 je přepadli postupně hajduci Bočkaye, pak dvůr vyhořel, roku 1623 je přepadli Turci, roku 1626 císařská vojska, 1642 je vyrabovalo švédské vojsko, 1644-5 domácí, 1683 Thökölyho vojsko a Turci. Zlá hospodářská situace způsobila roku 1685 rozpad obce a vznik samostatně hospodařících rodin. Ani toleranční patent roku 1781 je neochránil od nátlaku na pokatolictění, a tak se během dalších dvou roků většina z nich vystěhovala do Ruska. Na zdejším habánském dvoře žije několik potomků habánů, kteří již splynuli s místním obyvatelstvem.

V době největšího rozkvětu obce zde vlastnili vedle obytných domů a dílen mlýn, lázně, pivovar a třetinu půdy obce. Mohli jsme nahlédnout do jejich modlitebny a habánského domu. Habáni byli zdatnými keramiky. Na keramice dominují čtyři barvy (žlutá, modrá, fialová, zelená). Roku 1692 Jakub Penkert z Velkých Levár založil džbánkařskou dílnu ve Ždánicích. Připomínám, že habáni jako anabaptisté byli původně stoupenci jednoho z náboženských hnutí vycházející z prvotního křesťanství (hlásali zásady hospodářské a sociální rovnosti). Měli společný dům (haus haben), odtud název habáni. Snažili se reformovat i společnost, za což byli vyhnáni roku 1525 ze Švýcarska. V roce 1526 se objevili na jižní Moravě, kde vytvářeli obce řemeslníků. Po bitvě na Bílé hoře v roce 1620 a následné rekatolizaci odešli na západní

Slovensko. Žili ve více než třiceti obcích (Borském Jure, Brodskom, Častej, Dechticiach, Dubnici, Gbeloch, Holiči, Chtelnici, Moravskom Jáne, Sobotišti, Senici, Šaštině, Velkých Levároch apod.) v počtu asi 25 tisíc osob.

Naše další cesta vedla Bílými Karpatami. Zastavili jsme v lyžařském areálu Baba. Díky mlze však nebylo mnoho vidět. Pod Bílými Karpatami leží významná vinařská oblast. Středisky vinařství zde jsou Pezinok, Modra a Svätý Jur. Pěstuje se především Müller Thurgau, Ryzlink vlašský, Veltlínské zelené a Burgundské bílé. Krušné chvíle zažili vinaři ve 2. polovině 19. století, kdy se do Evropy dostala řada chorob vinné révy z Ameriky, z nichž nejhorší byla filoxéra působící odumírání kořenů. Vinná réva se stala odolnou až po naroubování na americké podnože vinné révy. Zvýšil se tím výnos, kvalita hroznů zůstala zachovaná, a to na úkor doby života keře.

Navštívili jsme městečko Modra. Při prohlídce náměstí jsme stihli ochutnat burčák. Udělali jsme dobře, neboť ve Slovenském Grobu slibovaný burčák neměli.

Dalším městem byl Pezinok. Nachází se zde Malokarpatské muzeum. K vidění jsou vinařské potřeby – především obrovské kladkové a vřetenové lisy, sudy (kuriozitou je sud zepředu hranatý a zezadu oválný na 1 753 litrů vína z roku 1891), motyky, postřikovače apod. Byl zde i archiv vína, který však zůstal nedotčen. Další část muzea se týkala historie města. K vidění byly městský prapor, vyšetřovací pomůcky, místní kroje a další předměty denní potřeby. První vinice jsou vzpomínány roku 1295. Kolem města se pěstuje Ryzlink vlašský, Müller Thurgau, Veltlínské zelené a Sylvánské zelené. K vyráběným značkám patří Bakchus, Kláštorne červené, Pezinské zámocké, Limbašský sylván, Sauvignon. Vyrábí se i Karpatské brandy special, s technologií výroby francouzského koňaku, jež zraje pět až šest let. Následovala volná prohlídka města. Začali jsme náměstím s radnicí a vinárnou pod ní. Ti hbitější stihli i část mše v místním kostele. Další prošli rozsáhlým zámeckým parkem. Zámek je využit jako hotel s restaurací, což část účastníků zájezdu využila k občerstvení. Pod zámkem se nacházejí vinné sklepy.

Konečným cílem naší cesty byl Slovenský Grob. Všechny hospody zde nabízejí husu s lokšami a je v nich stále plno. K huse s lokšami byly okurky a papričky sterilizované v láku a měl se podávat půllitr burčáku. Ten den ovšem burčák neměli, proto byl

nahrazen půllitrem Ryzlinku vlašského, což prospělo následující zábavě. K suché huse bylo však nutno dokoupit pivo.

Na Slovensku jsou lokše nesavé tenké placky (nesladké palačinky), k další specialitě, husím játrům plavajícím v sádle, nepoužitelné. Osobně bych raději volil k játrům brambory na cibulce.

Téměř kompletní sbory Slováckého krúžku (mužský a ženský) se po jídle činily pěvecky a přezpívaly kde co, počínaje písněmi o husičkách a konče písněmi oslavující šenkéry a kuchárky. Hostitelé nás pochválili, že jsme nazpívali více než bratislavská Lúčnica o týden dříve (pokud nešlo o běžný obchodní trik).

Zpěvná nálada doplňovaná z vlastních zdrojů nám vydržela téměř až do Brna.

>VL<

Pocta Františku Sušilovi

Kulturní program „Pocta Františku Sušilovi“ byl věnován dvoustému výročí jeho narození a proběhl v Brně v pátek dne 19. 11. 2004. Začal v kapitulní síni minoritského kláštera duchovními písněmi v podání Ženského sboru Tetky z Uherského Ostrohu a Dušana Holého za doprovodu Hornácké cimbálové muziky Petra Mičky. Pod pamětní desku připomínající působení Františka Sušila ve zdejším Konventu minoritů byl zavěšen pamětní věneček. O jeho životě a díle promluvil starosta města Rousínova František Havíř.

Program pokračoval v kapli Paláce šlechticů, kde se k předchozím účinkujícím připojili Košíkův Vnuček (dříve známý jako Šmytec) a Cimbálová muzika z Osvětiman s primáši Ludkem Bětákem a Jiřím Potykou. Vystoupení nahrával Český rozhlas Brno. Po pořadu pokračovala volná zábava v předsáli za výrazného přispění zpěváků z mužského sboru Slováckého krúžku v Brně.

Poznámka k programu

Podobný program věnovaný Františku Sušilovi uvedla nedávno Česká televize v pořadu Foklorika. Prostor dostal folklorní soubor z Bystřice pod Hostýnem a Cimbálová muzika z Osvětiman. Rodiště Sušila reprezentoval několikavteřinový záběr pamětní desky na jeho rodném domě. Přitom v Rousínově existuje Smíšený

pěvecký sbor Sušil (od roku 1988). Soubor vystupuje v místním kostele a reprezentoval několikrát i v zahraničí (Polsko, Maďarsko). Na přelomu let 1929–30, těsně před svou svatbou, pracoval v Rousínově Martin Holý – otec Dušana Holého. Nabízí se otázka, jak by se vyvíjelo povědomí o kulturním životě Rousínova, kdyby se zde usadil!

František Sušil

František Sušil se narodil 14. 6. 1804 v Rousínově, nedlouho potom, co se sem rodina přistěhovala ze Slavíkovíc, kde vlastnila statek. (Televizní diváci z pořadu Toulky českou minulostí o Slavíkovících ví, že zde oral císař František Josef II. – syn Marie Terezie). Rodný dům se nachází naproti památkově chráněné renesanční radnici ze 16. století. Na radnici je památeční deska upozorňující, že náměstí bylo pojmenováno na počest Františka Palackého náměstí Palackého. Ve skutečnosti se jmenuje náměstí Sušilovo. Sušil po obecné škole studoval gymnázium nejdříve soukromě, později na piaristickém gymnáziu v Kroměříži. V roce 1821 odešel studovat filosofii do Brna, aby byl v roce 1827 vysvěcen na kněze. Roku 1837 byl jmenován profesorem studia novozákonního při bohosloveckém ústavě v Brně, když předtím odmítl podobné trojnásobně lépe placené místo ve Vídni, aby se mohl dál věnovat sběru písní. Jeho přednášky byly těžko sledovatelné, neboť z přemíry vědomostí neustále měnil nejen téma přednášky ale i používaný jazyk. Byl původně básníkem, ale jeho čtyři sbírky básní mají ve srovnání se sběratelskou činností význam podružný. Od roku 1824, ve snaze vzbudit zájem o lidovou píseň, začal písně zapisovat a vydávat. Sbíral je hlavně o prázdninách mezi ženci. Přitom využíval pohostinství kněží. Knězové nebo učitelé mu sezvali zpěváky na faru nebo do hospody, kde po dvou opakováních byl již schopen Sušil píseň zapsat. Přítomnost kněze nebo učitele měla za následek, že převládají legendy, balady a písně milostné. Naopak chybí písně bujaré, taneční a sborové a popisy jim odpovídajících lidových zvyků. Definitivní sbírka Moravských lidových písní vyšla poprvé roku 1860 (poslední, páté vydání je z roku 1998). Obsahuje na 2361 textů písní. Nejvíce písní je z moravského Slovácka, pak z Valašska, Lašska a Hané. Málo sběrů je z Horácka a dalších

oblastí. Po vydání sbírky získal řadu vyznamenání a čestných titulů. Zemřel 31. 5. 1868 v Bystřici pod Hostýnem. Jeho hrobka se nachází na Ústředním hřbitově v Brně.

V roce 1863 vyšly rozsahem srovnatelné Prostonárodní české písně a říkadla od Karla Jaromíra Erbena, což umožnilo srovnání melodiky české a moravské národní písně. Dle Bedřicha Václavka a Roberta Smetany je česká píseň obrazem umělé barokní hudby stavící melodii nad text. Rytmus písní vychází z hudebního cítění a jeho zákonů. Proto mnohonásobně převyšuje počet textů nad počtem nápěvů. U moravské písně vychází převážně rytmus melodie ze zpívaného slova. Z mluvy plyne nestejnost dob a nerovnoměrnost tempa. Jen malý počet textů má pak i jiný nápěv.

>VL<

Památník císaře Františka Josefa II.

se nacházel nad železniční stanicí v šeríkovém hájku ve Slavíkovcích (od války jsou součástí Rousínova) a byl oblíbeným místem schůzek místní mládeže. Památník byl po roce 1989 znovu obnoven (naopak byla odstraněna socha Klementa Gottwalda stojící symbolicky nad městem v místech bývalé městské šibenice). Předchozí daleko honosnější památník (viz Dvořák: Dějiny Moravy) zničili legionáři kladivy při návratu z Ruska (zachoval se pouze pluh nacházející se v Moravském zemském muzeu v Brně). Pokud byste chtěli Rousínov navštívit, vede sem lesní turistická stezka (pro pěší, kola i běžky) z Mariánského údolí v Lišni proti potůčku Malá Říčka, přes Kalečnick a Vítovice.

V souvislosti s existencí památníku císaře pána se traduje řada dosud nepublikovaných povídek. Jejich autorem byl patrně místní učitel a divadelní ochotník. Dvě z nich uvádím:

O třech jablkách

V dějepisu ze školy se praví, že na své cestě po císařství u Slavíkovíc vyoral císař František Josef II. hlubokou brázdu, aby poznal sedlákovu těžkou práci. Ve skutečnosti se takto snažil skrýt svou přízemní potřebu, kterou krátce před tím vykonal. Přítomný sedlák Trnka mu ochotně půjčil opratě a navíc slíbil, že na jeho počest zůstane toto pole ladem. To ovšem osvicenecký

panovník nemohl připustit a přemlouval sedláka, aby pole dále obdělával. Sedlák udělal kompromis. Slíbil, že na císařovu počest vybuduje na poli jabloňový sad a přinese mu ochutnat ovoce. Tak se i rozešli. Když začal sad rodit, vzal sedlák tři nejkrásnější jablka a vyrazil do Vídně. Nechal se přijat císařem a nabídl mu a jeho pobočnickovi jablka, radost pohledět. Oba se s chutí zakousli, ale sedlák začal třetí jablko okrajovat nožem. Vzdělaný panovník se zarazil a řekl. „Pane Trnka, vy nevíte, že právě pod slupkou je nejvíce vitamínů?“ „Vím, Vaše Veličenstvo“, odpověděl sedlák. „Jenže když jsem ty jablka trhal, tak mně jedno spadlo do kobyliců a já teď nevím, které jablko to bylo!“

O učiteli Zikmundu Trnkovi

Jedním z potomků sedláka Trnky byl učitel Zikmund Trnka. Byl ateistou a nechodil do kostela, za což byl místním farářem veřejně kárán a byl neustále překládán z jedné horské školy do druhé. Byla to černá ovce rodiny Trnků (moje babička se za něho do smrti styděla). Když vypukla první světová válka, jako přesvědčený pacifista odmítl narukovat. „Přece nezastřelím některému dítěti otce!“ říkával. Stanul před válečným soudem a dostal trest smrti oběšením, neboť nebyl ani hodný rakouské kulky, jak stálo v rozsudku. Na přímluvu strýce, starosty obce, který připomenul v minulosti dobré vztahy rodiny s císařem, mu byl trest zmírněn na trest smrti zastřelením. Tak byla největší potupa zažehnána. Pamětní deska Zikmunda Trnky připomínající tuto událost se dodnes nachází na budově místní školy.

>VL<

Z galerie krúžkařů II

JUDR. JAN POLÁČEK

Snad každý, kdo se trochu více zabývá slováckou lidovou písní, měl jistě v rukou některý z dílů *Slováckých písniček Jana Poláčka*. V publikacích, věnovaných našemu Krúžku, je uvedeno, že první díl byl vydán – jak stojí na titulním listu – nákladem Slováckého krúžku v Brně (1936), a druhý díl nese přímo název *Slovácké písničky Slováckého krúžku v Brně* (1941). Tento svého času velmi populární zpěvník se pak dočkal pokračování dalšími pěti díly. Ostatně, dodnes z něho mnozí čerpají. Kdo však byl Jan Poláček, jaké byly jeho životní osudy a jak se k zapisování slováckých písní dostal?

Narodil se 12. listopadu 1896 v Jaroměřicích nad Rokytnou, ale jeho rodina se přestěhovala do Strážnice již v r. 1897 a právem se celý život považoval za Strážničana. Zde vystudoval gymnázium a po maturitě v r. 1915 odešel do Vídně studovat Vysokou školu zemědělsko-lesnickou. Byla válka, a tak musel již po prvním semestru nastoupit na vojnu. Po ní vystudoval v Praze práva a od r. 1924 pracoval u soudů ve Strážnici, v Uherském Hradišti a v roce 1926 u zemského soudu v Brně. V letech 1927–1928 byl vicesekretářem zemského výboru a komisařem politické správy. Od r. 1929 pak žil v Prostějově, kde se později stal ředitelem městských úřadů, ale v r. 1950 odešel ze zdravotních důvodů do důchodu. Zemřel 10. března 1968 v Prostějově.

Strážnické lidové hudební prostředí na něho hluboce zapůsobilo. Zastihl ještě v činnosti tamní tradiční hudce Ráčkovy kapely, spolu s dalšími studenty už v r. 1912 založil cimbálovou muziku, která vycházela ze stylu těchto hudeců. Hrál v ní zprvu na basu, později jako cimbalista. Velký vliv na něj měl sběratel Hynek Bím, který nějaký čas ve Strážnici působil.

Za vysokoškolských studií Poláček navštěvoval Slovácký krúžek v Praze a při svém brněnském pobytu také Krúžek náš. A to byl okamžik, kdy zaznamenal písně, které zde poznal. Dejme slovo jemu samotnému (citát z úvodu prvního dílu *Slováckých písniček*): „...Slovácký krúžek, který... je v Brně dodnes. Má dobré zpěváky i slováckou muziku a vykazuje značnou činnost folkloristickou jak v pravidelných schůzkách, tak i při různých příležitostech veřejných... Při množství písní, které takto ožívají, se často stává,

že mnohé z nich přece se brzy pozapomenou, zvláště, když jejich milovníci nebo objevitelé Brno opustí. Proto již dávno se jevila snaha, aby písně zpívané v „Krúžku“ byly věrohodně zaznamenány a pro dorost uchovány. Na opětovné výzvy členů podjal jsem se tohoto naléhavého, avšak zodpovědného úkolu.“

J. Poláček se však neomezil jen na písně zpívané v Krúžku, ale rozjel se za nimi do dědin a v dalších dílech *pěsniček* postupně zveřejňoval výsledky svých výprav.

Za mnohé mu však vděčí i Haná, kde vlastně prožil větší část svého života. Kromě působení v prostějovském orchestrálním sdružení a dalších hudebních tělesech, pro něž lidové písně upravoval, a spolupráce s některými folklorními soubory, především Mánesem, se věnoval sběru lidových písní a stal se autorem dvou zpěvníků, nazvaných *Lidové písně z Hané*.

Dr. Marta Toncrová, která napsala o J. Poláčkovi do *Slovníku folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*, ukončila svůj text slovy: „Svou celoživotní aktivitou usiloval o navrácení lidové písně širokým vrstvám“.

A na závěr: s dr. J. Poláčkem jsem se jednou setkal osobně, při vystoupení se souborem uherskobrodského gymnázia v Prostějově někdy v letech 1952–1953. Po představení přišel za námi nějaký pán, představil se a dotazoval na jednu píseň, kterou jsme měli ve svém repertoáru. Nikomu z nás, tehdy mladých nevzdělanců, nedošlo, s kým vlastně hovoříme. Teprve mnohem později jsem si uvědomil, jakou příležitost navázat kontakt a něco se dovědět jsme propásli.

J. M. Krist

Opět něco z kuchyně našich babiček

Patenty

Z uvarených nastrúhaných erteplí, hladkéj múky, kúska kvasnic v troše mléka a trochy soli sa udělá vláčné těsto, keré sa rozválá na půl centimetra tůščky. Narežú sa štvorečky asi 8x8 cm a upečú sa na plotně z oběch stran. Namáčajú sa do rídkých trnkových povidel (rozvarených s vodú a cukrem), posypajú sa makem s cukrem, ešte sa pokapkávajú máslem a kladú do mise na sebja. Pěkně změknú.

Pupále

Zadělá sa kynuté buchtové těsto s trochú tuku a z něho sa udělajú tenké dúhé válečky. Ty sa dočervena upečú na plechu. Potom sa narežú na asi 5 cm dúhé kúsky. Pokapkajú sa vrelym mlékem, aby kůrka změkla. Posypú sa makem s cukrem a zamíšajú. Nakonec sa pokapkajú rozehřitým máslem. Jedá sa na Štědrý večer.

Od své babičky vyzvěděl náš kontráš Jakub Šácha.

Krůžkozor

Za podpory Magistrátu města Brna vydává Slovácký krůžek v Brně.

Vychází zpravidla čtyřikrát ročně.

Je též publikován na internetové adrese www.kruzek.cz.

Příspěvky pošlejte na adresu vlinhart@bvk.cz nebo je předejte členům výboru.

Odpovědní redaktori Václav Linhart a Eva Podbrdská.

Náklad 200 výtisků.
